

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Катедра загального мовознавства

**Методичні рекомендації до написання та основні вимоги до оформлення
і захисту кваліфікаційних (магістерських) робіт**
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань
В Культура, мистецтво та гуманітарні науки спеціальності В11 Філологія
спеціалізації В11.10 Прикладна лінгвістика
ОПП «Прикладна лінгвістика»

Львів – 2025

Методичні рекомендації щодо виконання, оформлення та захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки спеціальності В11 Філологія спеціалізації В11.10 Прикладна лінгвістика (освітня програма *Прикладна лінгвістика*). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. 46 с.

Розробники: Ф. Бацевич, О. Ясіновська.

Розглянуто та ухвалено на засіданні катедри загального мовознавства.

Протокол № 10 від «18» червня 2025 р.

Розглянуто та ухвалено Вченою радою філологічного факультету.

Протокол № 21 від «29» серпня 2025 р.

© Ясіновська О. 2025

© Бацевич Ф. 2025

Зміст

Вступ	4
1. Дотримання академічної доброчесності	6
2. Засади добросовісного використання штучного інтелекту (ШІ) при написанні кваліфікаційної роботи з лінгвістики	8
3. Кваліфікаційна (магістерська) робота: специфіка, структура, вимоги	10
3.1. Магістерська робота як вид наукового дослідження	10
3.2. Структура магістерської роботи.....	11
3.3. Вимоги до структурних елементів основної частини	11
4. Етапи підготовки кваліфікаційної (магістерської) роботи	14
4.1. Процес виконання магістерської роботи.....	14
4.2. Графік підготовки магістерських робіт.....	15
4.3. Вибір теми наукового дослідження.....	16
4.4. Послідовність праці над темою магістерської роботи.....	17
4.5. Методика та організація збору спеціальної літератури і джерел.....	18
5. Правила оформлення кваліфікаційних (магістерських) робіт	23
5.1. Загальні вимоги до оформлення магістерських робіт.....	23
5.2. Вимоги до оформлення текстової частини магістерської роботи.....	24
5.3. Поклики на довідковий матеріал і джерела дослідження.....	28
5.4. Загальні вимоги до цитування.....	33
5.5. Вимоги до оформлення джерел дослідження.....	34
6. захист і оцінювання кваліфікаційної (магістерської) роботи	35
6.1. Підготовка до захисту	35
6.2. Порядок публічного захисту кваліфікаційних (магістерських) робіт	36
6.3. Оцінювання магістерської роботи	38
7. Список використаної літератури	41
8. Додатки	43

Вступ

Атестація випускників освітньо-професійної програми «Прикладна лінгвістика» проводиться у формі публічного захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи та завершується видачею документа встановленого зразка про присудження ступеня магістра із присвоєнням кваліфікації: «Магістр філології за спеціалізацією «Прикладна лінгвістика».

Відповідно до Положення про екзаменаційну комісію у Львівському національному університеті імені Івана Франка (2016 р.), кваліфікаційна (магістерська) робота – «самостійно виконана науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти за ступенем “магістр”, головною метою і змістом якої є наукові дослідження з новітніх питань теоретичного або прикладного характеру за профілем підготовки. Магістерська робота є самостійним науковим дослідженням здобувача вищої освіти, що виконується на завершальному етапі навчання» [11, с. 7].

Кваліфікаційна (магістерська) робота спрямована на розв’язання спеціалізованих завдань та/або практичної проблеми в галузі філології (відповідно до обраної спеціалізації – «Прикладна лінгвістика»), що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. Магістерська робота – це самостійне наукове дослідження лінгвістичної проблеми, яке повинно містити значний елемент новизни та засвідчувати, що здобувач орієнтується в актуальній науковій проблематиці, вміє використовувати відповідні методи дослідження та самостійно аналізувати, систематизувати, узагальнювати основні наукові та практичні результати. Ця робота спрямована на самостійне розв’язання складних дослідницьких завдань, пов’язаних із актуальними проблемами філології, певною науково-практичною проблематикою катедри.

Вона є підсумком виконання магістерської програми та відображає вміння студента, що здобуває ОС «Магістр», самостійно вести науковий пошук та вирішувати науково-дослідницькі завдання.

Тему кваліфікаційної (магістерської) роботи закріплює за студентом випускова кафедра, яка забезпечує наукове керівництво на підставі його особистої заяви.

У процесі написання, оформлення та захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи у здобувача формуються такі компетентності:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності

ФК 1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації «Прикладна лінгвістика» для вирішення професійних завдань.

ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Передбачається досягнення таких програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних

умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації «Прикладна лінгвістика».

ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН 17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

1. Дотримання академічної доброчесності

Ключовою етичною засадою будь-якого наукового дослідження і, відповідно, академічного письма і мовлення є академічна доброчесність, яка означає, що в процесі навчання студенти керуються, насамперед, принципом чесності порядності. Академічна доброчесність є важливим компонентом культури університетської освіти. Дотримання цього принципу засвідчує прагнення здобувачів вищої освіти до високих

академічних стандартів, якісного навчання та орієнтування на морально-етичні цінності.

Відповідно до Статуту Львівського національного університету імені Івана Франка, Положення про навчальний процес та інших положень ЛНУ, які створені на основі Законів України «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права», самостійність виконання всіх навчальних завдань є одним із засадничих підходів до навчального процесу. В академічному середовищі університету імені Івана Франка є неприйнятним та не толерується списування і несанкціоноване використання чужих напрацювань, що вважається порушенням авторського права і плагіатом.

Плагіатом вважається:

- дослівне відтворення чи копіювання особою тексту (від фрази до послідовності речень) з книг, посібників, статей, інтернет-ресурсів чи інших джерел без чіткого виокремлення копійованого тексту та посилання на автора (джерело);
- запозичення ідей, гіпотез, фактів, числових даних, методик, інфографіки, ілюстрацій, формул чи інших результатів досліджень з чужого твору у свою роботу без належного оформлення посилань;
- перефразування тексту (або його частин) інших авторів шляхом заміни слів або знаків чи слідування структурі їхньої аргументації без посилання на автора (джерело);
- оприлюднення твору, написаного іншим автором на замовлення студента чи пов'язаних із ним осіб;
- переклад студентом (або іншою людиною на його замовлення) українською мовою чужого твору (сучасного чи давнього автора) й оприлюднення здобувачем вищої освіти цього тексту як власного;
- списування письмових робіт інших студентів, які вони виконують відповідно до вимог програми навчальної дисципліни.

Інструментами виявлення плагіату є, зокрема, антиплагіатні програми.

Про факт недоброчесного виконання магістрантом кваліфікаційного дослідження керівник наукової роботи інформує завідувача катедри, а той – декана. До студентів, які вдалися до списування та плагіату, застосовується академічний вид заходів впливу – незарахування роботи.

Під час виконання магістерської роботи здобувач вищої освіти повинен підтвердити свій рівень володіння знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю, що передбачає самостійне виконання всіх видів навчальних завдань, дотримання вимог наукової етики та виявлення поваги до інтелектуальних здобутків інших авторів.

2. Засади відповідального використання штучного інтелекту (ШІ) при написанні кваліфікаційної роботи з лінгвістики

У науковому дискурсі набирає розповсюдження новий інструмент – штучний інтелект (далі – ШІ), або *Artificial intelligence*. Використання ШІ робить лінгвістичні дослідження сучасними, ефективними і релевантними, при цьому важливо дотримуватися принципів добросовісності й академічної доброчесності. У розділі лаконічно наведені рекомендації щодо етичного, науково обґрунтованого та безпечного застосування технологій ШІ під час підготовки кваліфікаційної (магістерської) роботи.

• Визначення цілей використання ШІ

Перед початком роботи слід чітко сформулювати, яким чином та для яких завдань буде використовуватись ШІ. Це може бути обробка корпусу текстів, лінгвістичний аналіз великих обсягів даних, автоматичний переклад, генерація текстів, тематична класифікація, семантичний розбір, резюмування матеріалів, щоб чіткіше й лаконічніше висловити свої ідеї, створення інфографіки та мультимедійних матеріалів (анімації, відео, презентації розділів роботи на «Магістерському семінарі» або кваліфікаційної роботи на її захисті перед членами Екзаменаційної комісії) тощо. Необхідно описати у вступі кваліфікаційної роботи, які саме функції ШІ застосовуються, обґрунтувати їхню актуальність і доцільність та переваги для дослідження.

• ШІ й академічна доброчесність

Ознайомтесь із політикою навчальної дисципліни «Магістерський семінар» щодо використання ШІ. При застосуванні ШІ необхідно дотримуватися вимог оригінальності дослідження. Робота не повинна бути лише автоматичною добіркою чи текстом, некритично згенерованим системами ШІ. Усі аналізи, узагальнення, структурні елементи, висновки й інфографіка та ін. мають здійснюватись під ретельним контролем автора кваліфікаційної роботи й супроводжуватись критичним осмисленням результатів машинної обробки даних.

• Критична оцінка ШІ та обмеження

Належить розуміти не тільки призначення, а й обмеження будь-якої системи ШІ й урахувати недоліки, що можуть виникати при їх використанні, наприклад, ризики упередженості у виборі даних, поверхневого аналізу, проблеми з інтерпретацією результатів, наявність вигадок, спотворень, шкідливих стереотипів, можливість орфографічних, граматичних і стилістичних помилок, некоректне трактування лінгвістичних даних (зокрема, зумовлене нерозумінням полісемії, метафоричних переосмислень, іронії тощо), відсутність творчого підходу чи наукової новизни. Застосовуйте ШІ, як допоміжний інструмент, а не як єдине джерело наукових висновків.

- **Етичне використання даних**

При роботі з мовними корпусами, відкритими джерелами та даними, що обробляються за допомогою ШІ, дотримуйтеся законів про авторське право, політик конфіденційності, а також керуйтеся принципами відповідального й добросовісного використання технологій ШІ. Не застосовуйте неетично здобуті, сумнівні чи завідомо неправдиві джерела даних і чітко розмежуйте власний внесок і машинну генерацію. Використовуйте ШІ з метою впорядкування й розвитку власних ідей, а не як заміну своєї праці.

- **Верифікація результатів**

Результати пошуку, генерації чи аналізу ШІ підлягають перевірці. Усі отримані дані мають бути критично оцінені й проаналізовані на достовірність і практичну корисність для теми дослідження, а також відповідність науковим критеріям і логічність викладу матеріалу. Враховуйте межі застосування моделі, її припущення та можливі ризики, пов'язані з неточностями, хибними оцінками або надмірною автоматизацією.

- **Вказування джерел та прозорість**

Якщо студент використовує у кваліфікаційній (магістерській) роботі ШІ, то у вступі до кваліфікаційної (магістерської) роботи або в підрозділі, присвяченому описові інструментів дослідження, обов'язково зазначаєте всі технології, платформи, програмні засоби, моделі ШІ, які були застосовані. Наводьте посилання на офіційну документацію, опис принципів функціонування й алгоритмів (наприклад, *ChatGPT*, *BERT*, *Sketch Engine* та ін.). Коректно цитуйте результати, які отримані з допомогою ШІ, та забезпечуйте прозорість усіх етапів роботи з даними.

- **Самостійний внесок автора**

Пояснюйте власну роль у процесі дослідження: які рішення приймалися особисто, які аналізи були зроблені самостійно, як здійснювалась інтерпретація, структурування та критична перевірка результатів системи ШІ. Це дозволяє підтвердити власну кваліфікацію, відповідальність у науковому доробку й уміння управляти системами машинної обробки даних.

- **Взаємодія з науковим керівником**

Підтримуйте постійний зв'язок із науковим керівником і погоджуйте кожен етап використання ШІ, обговорюйте можливі проблеми, спільно визначайте принципи добросовісного використання та дотримання етичних стандартів. У разі невиконання магістрантом рекомендацій керівника щодо виправлення помилок некоректного застосування студентом технологій, моделей і засобів ШІ або уникнення автором наукового дослідження вказівки на послуговування ним у роботі системами ШІ для

виконання тих чи тих завдань, науковий керівник зазначає це у своєму відгуку.

Дотримання принципів відповідального використання ШІ при написанні магістерської роботи допоможе забезпечити чесну, прозору і якісну кваліфікаційну роботу, що поєднує наукову цінність і сучасні технологічні підходи.

3. Кваліфікаційна (магістерська) робота: специфіка, структура, вимоги

3.1. Магістерська робота як вид наукового дослідження

Магістерська робота – дослідна письмова праця, яка засвідчує практичні навички здобувача до самостійної наукової роботи (синтез та аналіз значного обсягу наукової літератури з лінгвістики та інших, пов'язаних з нею наукових галузей; порівняння кількох різних поглядів на одну проблему, цілісне й аргументоване представлення опрацьованого теоретичного матеріалу, ґрунтовне оволодіння загальнонауковими та спеціальними методами сучасних лінгвістичних досліджень і навички аналізу з їх допомогою самостійно дібраного фактичного матеріалу тощо), виявляє рівень загальнолінгвістичних знань і знань з окремої лінгвістичної галузі, демонструє вміння самостійно мислити, робити узагальнення та висновки.

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у закладах вищої освіти, магістерську роботу виконують з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час п'яти з половиною років навчання в університеті та їх застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

На кафедрі загального мовознавства студенти можуть обрати теми магістерських досліджень відповідно до своїх зацікавлень з таких сучасних лінгвістичних та інтердисциплінарних напрямів: лінгвістична експертиза, лінгвістика тексту, когнітивна лінгвістика, лінгвоконцептологія, лінгвокультурологія, функціональна лінгвістика, комунікативна лінгвістика, генологія, соціолінгвістика, психолінгвістика, теорія і практика реклами, етнолінгвістика, корпусна лінгвістика, лінгвістична просопографія, лексикографія та ін.

Здобувачі обирають теми магістерських робіт після індивідуальних консультацій з керівником або із запропонованого катедрою списку, який щорічно оновлюють. Вони можуть також самостійно пропонувати тему в межах лінгвістичного чи міждисциплінарного напрямку або декількох напрямів, визначених для магістерської роботи викладачем. Роль наукового керівника при цьому полягає в консультаціях щодо точного формулювання теми та рекомендації основних позицій наукової літератури. Після узгодження з керівником тему затверджують на засіданні кафедри та

Вченою радою факультету. В окремих випадках тема може бути уточнена або змінена після її затвердження, що відбувається лише за згодою наукового керівника у разі достатнього обґрунтування змін студентом, з дозволу завідувача катедри та погодження Вченої ради факультету. Оновлену тему затверджують на найближчому засіданні катедри. Назва магістерської роботи повинна бути якомога коротшою, відповідати обраному лінгвістичному напрямку та суті дослідження.

Виконання магістерської роботи засвідчує ступінь засвоєння теоретичного матеріалу й отримання навичок у галузі вирішення практичних завдань лінгвістичного аналізу в обраній сфері лінгвістичних студій.

З метою правильної організації дослідницької роботи студент зобов'язаний упродовж усього періоду праці над магістерською роботою відвідувати консультації свого керівника відповідно до визначеного ним графіку. обов'язковою є участь студентів у магістерських семінарах, які вони відвідують протягом трьох семестрів навчання в магістратурі, обговорюючи нові лінгвістичні видання та праці, написані в дотичних із мовознавством галузях; доповідають про окремі результати власної наукової роботи, розвиваючи й закріплюючи здобуті в попередні роки навички презентувати результати своїх наукових пошуків, публічно захищати основні тези дослідження й упевнено триматися перед аудиторією; беруть активну участь в обговоренні наукових досягнень своїх колег.

3.2. Структура магістерської роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного й завершеного самостійного дослідження.

Магістерська робота складається з титульної частини (титульна сторінка, зміст, список скорочень), вступу, основної частини (три–чотири розділи наукового дослідження разом із підрозділами та дрібнішими структурними частинами, списку використаної літератури, списку довідкових видань, списку джерел дослідження (за потреби), і додатків, які можуть супроводжувати роботу (за умови наявності; їх розміщують після списку використаної літератури або, якщо є, списку довідкових видань та списку джерел).

3.3. Вимоги до структурних елементів основної частини.

Титульна сторінка є першою в магістерській роботі й основним джерелом бібліографічної інформації про неї. Відомості на ній подають у такій послідовності:

- назва міністерства і навчального закладу;
- назва катедри, на якій виконано наукову роботу;
- назва виду кваліфікаційної праці студента (магістерська робота);

- повна назва магістерської роботи;
- курс, група, факультет, прізвище, повні ім'я і по батькові автора магістерської роботи;
- посада, звання, прізвище та ініціали керівника роботи;
- місто і рік виконання магістерської роботи.

У **Змісті** подають структуровану інформацію про послідовність структурних частин роботи з указівкою на початкові сторінки. За порядком слідування структурні частини магістерської роботи розташовують так: список умовних позначень (якщо є потреба), вступ, заголовки розділів і підрозділів, висновки, список використаної літератури, довідкові видання, джерела дослідження (за потреби), додатки (якщо є).

Після допуску магістерської роботи до захисту перед Екзаменаційною комісією (ЕК) її подають на зовнішнє рецензування фахівцеві-лінгвістові, який у своїй рецензії оцінює магістерське дослідження відповідно до чинної в університеті системи оцінювання.

Вступ. У вступі обґрунтовують актуальність обраної теми, подають характеристику сучасного стану досліджуваної лінгвістичної проблеми (необхідно звернути увагу на стан опрацювання обраної теми в українському і зарубіжному мовознавстві та довести необхідність її подальшого вивчення; висвітлення новизни студентського наукового дослідження має ґрунтуватися на добрій обізнаності з досвідом попередників), виділяють дискусійні питання й невирішені проблеми в обраній царині дослідження, якщо тема є маловивченою або й узагалі новаторською, треба вказати, чим зумовлена постановка саме такої проблеми і/або аналіз мовного матеріалу під таким кутом зору може мати місце, роблять короткий та чіткий виклад суті магістерської роботи, що допоможе читачам краще зрозуміти логіку викладу матеріалу в тексті та у висновках магістерського дослідження, визначають мету наукової роботи, відповідно до якої формулюють дослідницькі завдання (завдань має бути не менше, ніж п'ять–шість), вказують об'єкт і предмет дослідження, називають і, за потреби, описують джерельний матеріал, перелічують і характеризують методи дослідження, описують структуру роботи. Рекомендований обсяг вступу – 4–5 сторінок.

Основний **текст** магістерської роботи складається з такої кількості розділів, яка необхідна для повного та якісного висвітлення теми. Зазвичай – це три-чотири розділи з поділом кожного з них щонайменше на три підрозділи.

У першому розділі увагу приділено теоретико-методологічним аспектам досліджуваної теми, у другому – методичним підходам до її аналізу. У цих частинах

магістерської роботи студент повинен передусім сформулювати власні міркування на основі аналізу ідей інших українських і зарубіжних науковців, при цьому не варто прагнути навести якнайбільше суджень інших учених, щоб не перетворити теоретичні розділи магістерської роботи на збірку чужих цитат, що суттєво знижує якість кваліфікаційного дослідження.

Представляючи й обґрунтовуючи власні погляди й коректно покликаючись при цьому на думки інших учених, магістрант повинен дотримуватися таких правил:

- кожне власне судження формулювати чітко й достатньо аргументовано та логічно його обґрунтовувати;
- на кожне твердження виділяти принаймні один абзац;
- основне твердження може бути висловлене індуктивним чи дедуктивним способом;
- належить вказувати на наявність альтернативних поглядів щодо описуваної проблеми;
- суперечні з поглядами студента міркування інших учених необхідно спростовувати.

Усі розділи магістерської роботи, а також підрозділи в розділах обов'язково мають бути логічно пов'язані між собою. Основу для аналізу мовного матеріалу становлять чітко викладені теоретичні положення й методичні підходи. Магістрант може пропонувати власну методику дослідження матеріалу.

Третій і четвертий розділи присвячують різним аспектам самостійно проведеного аналізу матеріалу, дібраного з джерел. Ці розділи не можуть бути відірваними від теоретичних і мають логічно з ними корелювати. У так званих практичних частинах кваліфікаційного дослідження магістранти також можуть наводити поклики на міркування інших учених, однак, порівняно з теоретичними розділами, їх обсяг має бути суттєво меншим.

Завершальна частина роботи – **Висновки** – становить резюме з усього змісту наукової праці здобувача. Вони містять відомості, які показують, як вирішено завдання й досягнуто мети магістерського дослідження. Відповідно до цього у висновках слід коротко представити основні твердження, викладені й доведені в теоретичних розділах роботи, навести результати проведеного аналізу джерельного матеріалу, обґрунтувати слушність застосованих методів дослідження, подати перспективи вивчення цієї теми і/або застосування таких методів при аналізі подібного мовного матеріалу. Висновки значною мірою мають ґрунтуватися на результатах самостійно проведеного аналізу джерельного матеріалу. Магістрант повинен сформулювати перспективи дослідження

опрацьованої теми. Рекомендований обсяг висновків – чотири-п'ять, за потреби – більше сторінок.

У **Списку використаної літератури** подають перелік наукових праць, реально опрацьованих магістрантом у процесі своєї роботи. Окремим списком виділяють **довідкові видання** (лексикографічні праці, довідники, енциклопедії та ін.), якщо в роботі їх використано більше, ніж п'ять. Меншу кількість позицій словників і довідкової літератури спеціально не виокремлюють – їх вносять у загальний бібліографічний список до роботи.

Якщо магістерська робота ґрунтується на об'ємному джерельному матеріалі, його перелік подають у рубриці **Список джерел дослідження**.

Усі позиції у Списку використаної літератури та Списку довідкових видань наводять в алфавітному порядку за таким принципом: спочатку подають видання кириличною абеткою, потім праці латинкою, далі – іншими абетками. Гасла праць у згаданих списках видань можна, за потреби, укладати за алфавітно-хронологічним принципом.

Окремі частини тексту, що мають самостійне значення (схеми, статистичні дані, результати анкетування та психолінгвістичних експериментів, графіки, таблиці тощо), подають у **Додатках**, які розміщують після основної частини магістерської роботи.

Структурні елементи «Титульна сторінка», «Зміст», «Вступ», «текст» (розділи роботи), «Висновки», «Список використаної літератури» є обов'язковими.

Рекомендований **обсяг** магістерської роботи, не враховуючи додатки, становить 80–100 сторінок. Список наукової літератури має бути не меншим, ніж 80 позицій, і має складатися принаймні на 20% з праць іншомовних авторів, що вигідно підкреслить компетенції автора роботи.

Текст магістерської роботи неодмінно має бути відредагований, стилістично витриманий як наукове дослідження й оформлений відповідно до вимог, які поставлено до студентських кваліфікаційних праць.

У відведений регламентом термін магістранти здають свою наукову роботу на кафедру, де лаборант її реєструє, після чого у встановленому порядку роботу передають науковому керівникові для написання відгуку та на зовнішнє рецензування компетентному фахівцеві.

4. Етапи підготовки кваліфікаційної (магістерської) роботи

4.1. Процес виконання магістерської роботи

Написання кваліфікаційної (магістерської) роботи студентів у Львівському

національному університеті імені Івана Франка відбувається у визначені навчальним планом терміни. Для написання магістерського дослідження відведено півтора року, протягом яких студенти навчаються в магістратурі. Початок періоду написання магістерських робіт припадає на вересень, а їх захист – на грудень.

Для кваліфікаційних (магістерських) робіт передбачено не тільки формальні вимоги, а й спеціальний графік підготовки, дотримання якого є умовою успішного захисту роботи.

Процес виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи поділяється на декілька етапів:

- вибір теми магістерської роботи;
- вибір джерельної бази;
- формування мети, завдань (за потреби – робочої гіпотези) дослідження;
- складання плану роботи (самостійно складений загальний структурний план, а згодом – розгорнутий детальний за потреби корегує керівник);
- ознайомлення та опрацювання базової і спеціальної
- наукової літератури з теми наукового дослідження, складання бібліографії;
- збір, опрацювання й аналіз джерельного матеріалу
- відповідно до поставленої мети і завдань;
- створення тексту магістерської роботи (написання розділів, вступу, висновків);
- укладання додатків (за потреби);
- оформлення списку використаної літератури;
- оформлення роботи відповідно до вимог;
- здача кінцевого варіанту роботи на кафедру з реєстрацією у встановленому порядку;
- перевірка роботи керівником, який пише відгук;
- оцінювання роботи рецензентом;
- ознайомлення з рецензією;
- захист магістерської роботи.

4.2. Графік підготовки магістерських робіт

Затвердження тем і керівників магістерських робіт відбувається в перші два тижні осіннього семестру першого року магістратури. Студент має написати відповідну заяву зі зазначенням теми та наукового керівника.

У середині жовтня студент спільно з керівником затверджує план магістерської роботи; до кінця жовтня – підбирає основну бібліографію до неї. На початку березня

першого року навчання в магістратурі студент подає керівникові частину тексту своєї наукової роботи; у травні – один завершений розділ магістерського дослідження. У середині вересня другого року магістратури студенти подають другий розділ основної частини наукової роботи. У середині жовтня – решту розділів основної частини випускної праці. У кінці жовтня магістранти здають керівникові вступ і висновки до роботи. Тоді ж подають коректно оформлені додатки, списки використаної наукової і довідкової літератури та джерел. Протягом останнього тижня жовтня магістерське дослідження перевіряє керівник наукової роботи. До середини листопада студенти допрацьовують свою роботу з урахуванням рекомендацій керівника. Упродовж другого тижня листопада відбувається попередній захист студентських робіт на кафедрі.

Початок грудня є терміном подачі остаточного варіанту роботи на кафедру, яку, після реєстрації, передають науковому керівникові для написання відгуку. Окрім опрацьованого примірника роботи, магістранти подають її електронний варіант, а також перекладені англійською мовою ім'я, прізвище автора магістерської роботи та її назву. Ім'я і прізвище автора магістерської роботи транслітерують латинською абеткою.

Магістерські роботи перевіряються за допомогою відповідного програмного забезпечення на відсутність плагіату.

Перевірену магістерську роботу передають на оцінювання рецензентові (ним має бути фахівець у галузі, з якої написано студентське дослідження, за можливості, з іншого закладу вищої освіти або наукової інституції; рецензентом може виступити і науковець з відповідними компетенціями, який працює на іншій кафедрі чи факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка). Здобувачі можуть ознайомитися з рецензією на кафедрі принаймні за три дні до захисту.

Захист магістерських наукових досліджень перед ЕК проводять у середині грудня.

4.3. Вибір теми наукового дослідження

Здобувачі Львівського національного університету ім. І. Франка, які пишуть кваліфікаційну (магістерську) роботу на кафедрі загального мовознавства, можуть обирати теми теоретичного і прикладного змісту з різних лінгвістичних напрямів, присвячених опрацюванню актуальних, недостатньо вивчених або дискусійних питань сучасної лінгвістики. Допускається і заохочується звернення до тем, які перебувають на перетині двох і більше дисциплін (наприклад, розглянуті з перспективи лінгвістики, соціології, соціальної психології та етнології; комунікативної лінгвістики і семіотики; лінгвістики, теорії комунікації і теорії реклами та ін.), що відповідає спрямованості сучасної лінгвістичної науки на міждисциплінарність.

Як правило, студент обирає тему з переліку, поданого викладачами катедри. Він також може самостійно пропонувати тему, яку узгоджує зі своїм науковим керівником і яку, відповідно до процедури, затверджують на засіданні катедри. Врахування особистих дослідницьких зацікавлень студентів позитивно впливає на продуктивність виконання дослідження, глибину їх пошуку. В окремих випадках тема може бути змінена чи уточнена після її затвердження у встановленому порядку.

Обираючи тему, потрібно враховувати такі загальні правила:

- тема повинна бути актуальною й раніше неопрацьованою або бути придатною для нового трактування проблем, сформульованих у минулому;
- повинна викликати зацікавлення у студента;
- має бути конкретно;
- мусить забезпечуватися доступними для магістранта матеріалами й джерелами.

4.4. Послідовність праці над темою магістерської роботи

У найзагальнішому вигляді схема магістерської роботи може мати таку послідовність:

- Вибір теми дослідження та формування дослідницьких завдань.
- Вибір джерельної бази.
- Складання плану роботи (спочатку загального структурного, згодом – розгорнутого, деталізованого).
- Збір і опрацювання базової літератури з обраного лінгвістичного напрямку (монографій, статей у матеріалах конференцій, фахових часописів).
- Пошук і вивчення вужчих, спеціальних робіт із теми дослідження з урахуванням наукового апарату до них (бібліографія і примітки до праці), що дає додаткову інформацію і про кожну наукову працю, і про досліджувану проблему.
- Ознайомлення з науково-методичними працями і рекомендаціями – книги, посібники, статті, присвячені методології лінгвістичних досліджень.
- Укладання бібліографії до теми роботи.
- Аналіз джерел дослідження (текстів, які підлягають аналізу: виступів політиків і публічних особистостей, художніх, наукових, публіцистичних текстів, фольклорних матеріалів, архівних матеріалів, різного роду документів, словникових статей, відео- та аудіо- записів та ін.).
- Виклад основної частини роботи (розділів, підрозділів).
- Написання вступу та висновків.
- Укладання додатків (фрагменти текстів, схеми, графіки, таблиці, відео- та аудіоматеріали, фотографії, візуалізовані об'єкти (наприклад, банери, рекламні

зображення), символи, ілюстрації, карти, термінологічні словники, зразки анкет, результати психолінгвістичних експериментів та ін.).

- Оформлення списку використаних джерел.
- Упорядкування списку використаної та довідкової літератури.
- Укладання переліку скорочень, прийнятих у роботі.
- Оформлення титульної сторінки.

Ця послідовність не є строго визначеною, але вона показує шлях, йдучи яким магістрант може оптимально організувати свою наукову працю.

4.5. Методика та організація збору спеціальної літератури і джерел

Збір наукової літератури

Робота над магістерським, як і будь-яким науковим дослідженням, починається зі збору загально- і вузькоспеціальної літератури та джерел.

Початковий список найважливішої наукової літератури, що складається з переліку праць авторитетних дослідників зазвичай рекомендує керівник. Такий список має допомогти здобувачеві одразу зорієнтуватись у проблематиці. Далі магістрант розширює бібліографію самостійно. Для цього він має передусім звернутися до наукового апарату, поданого в рекомендованих викладачем працях, що стане своєрідним орієнтиром на нову наукову літературу, в якій міститимуться вказівки на інші важливі для досліджуваної теми праці.

Іншим шляхом добору спеціальної наукової літератури є пошук за ключовими словами в мережі інтернет. З цією метою у пошукових системах Google, Bing, Yahoo та ін. або в каталогах великих бібліотек (наприклад, Гарвардського університету (Widener Library); Бібліотеки Конгресу США (Library of Congress), Баварської державної бібліотеки (Bayreische Staatsbibliothek), Національної бібліотеки Академії наук імені І. Вернадського та ін.) вводять назву напряму дослідження, ключовий термін чи терміносполучення або прізвище мовознавця – визнаного фахівця у галузі. Належить звертати увагу не тільки на одержані в результаті такого пошуку праці, а й на вміщену в них бібліографію. Суттєво збільшить шанси на позитивний результат пошук літератури різними мовами. Використання оригінальних праць іншомовних авторів у науковій роботі не тільки вигідно підкреслить компетенції магістранта, а й збагатить роботу найновішими досягненнями науки в обраній галузі.

У процесі пошуку наукових джерел доцільно використовувати також видання довідково-інформаційного характеру: лінгвістичні енциклопедії, довідники, словники, в яких своєю чергою містяться дані про важливу літературу з досліджуваної теми, а

також є змога з'ясувати значення окремих понять і термінів. Продуктивним способом пошуку наукової літератури є звернення до лексикографічних праць, як наприклад, «Українська мова: енциклопедія», «The Concise Oxford Dictionary of Linguistics (Oxford Paperback Reference)»; «Lexikon der Sprachwissenschaft»; «Sprachpsychologie: Handbuch und Lexikon der Psycholinguistik (HandbiXcher zur Sprachwissenschaft und Sprachdidaktik)» та багато ін., де після відповідних словникових статей, вказано бібліографію, що інколи є доволі розлогою.

Цікаві й важливі для досліджуваної тематики матеріали магістрант може знайти й у дотичних із досліджуваною наукових сферах: працюючи в галузі психолінгвістики доцільно звертатися до фахових досліджень із психології, філософії, семіотики, логіки, медицини (передусім таких її розділів, як неврологія, психіатрія та оториноларингологія), а також соціології (в межах психолінгвістики особлива увага прикована до рівнів соціалізації мовця – персонального, групового, глобального й ін.); вивчаючи питання когнітивної лінгвістики, враховувати дані комплексу когнітивних наук (теорія штучного інтелекту, філософія свідомості, когнітивна психологія, математична логіка, неврологія, нейробіологія, нейрофізіологія, когнітивна етологія та ін.); тема у сфері комунікативної лінгвістики спонукає звернення до прагматики, лінгвістичної генології, невербальної семіотики, культурології, риторики; звернення до проблем соціолінгвістики передбачає врахування окремих результатів досліджень у царинах соціології, соціальної психології та етнології; наукове дослідження у сфері політичної лінгвістики зобов'язує дослідника послуговуватися даними політології, історії, етнології, комунікативної лінгвістики, медіалінгвістики та ін.

Після того як список наукової літератури сформовано, студент має приступити до її опрацювання.

Опрацювання спеціальної наукової літератури. Для успішного ознайомлення з проблематикою важливо дотримуватися певної техніки, яка допоможе краще опанувати матеріал, а також досягти економії часу та зусиль.

Передусім потрібно встановити наукову значущість кожної окремої позиції зі списку зібраної літератури. Цей критерій визначає пріоритет у їх опрацюванні. Одночасно доцільно мати на увазі, що новіші дослідження, як правило, є повнішими і точнішими. Впізнати останні видання книг можна, зокрема, за такими маркерами в їх бібліографічному описі: «вид. 2-е, випр. і доп.» (видання друге, виправлене і доповнене); «2nd. ed.» (second edition «друге видання»). До першого видання праці належить звертатися у випадках, якщо вона з тих чи інших причин зазнала небажаних змін у подальших перевиданнях (наприклад, скорочення чи спотворення тексту

внаслідок цензури чи невдалого редагування. Прикладом тут може послужити опубліковане з численними купюрами й виправленнями авторського тексту Зібрання творів Івана Франка у п'ятдесятьох томах, що вийшло друком у видавництві «Наукова думка» у 1976–1986 роках).

Важливим аспектом процесу читання наукової літератури є критичний підхід до кожного тексту: необхідно звертати увагу на те, як він побудований, у який спосіб викладено матеріал, як наведено аргументи, зіставлено або критично оцінено погляди інших дослідників, як цитовано джерельний матеріал тощо. Таке вміння критично аналізувати чужі тексти допоможе вправніше й аргументованіше викладати власні думки.

Звернення до стилю й методології інших авторів є загальноприйнятою практикою. Таким способом можна продемонструвати, що твердження, які містяться в магістерській роботі, підтверджують відомі й авторитетні дослідники. Можна використовувати працю відомого автора як приклад застосування аналізу мовного матеріалу. Використовувати думки інших авторів у своїй роботі можна шляхом *парафраза (переказування), узагальнення або цитування*. *Парафраз* становить спробу передати думку автора якнайближче до оригіналу, послуговуючись при цьому індивідуально сконструйованими фразами (авторство ідеї вказують за допомогою поклику). *Узагальнення* – це передавання загальної думки праці або її частини однією фразою чи реченням (авторство ідеї зазначають шляхом вказівки на відповідні сторінки наукової праці). *Цитування* полягає в дослівному відтворенні слів чужого мовлення, які наводять у лапках або без них, але з обов'язковим посиланням на джерело (правила передачі цитат див. підрозділ 5.4.).

Цитати з наукової літератури, які студент планує використати у власній науковій праці, варто ретельно записувати у вигляді нотаток на спеціально підготованих для цього картках або одразу в комп'ютері у відповідних файлах. При цьому важливо виробити звичку коректно зазначати бібліографічну інформацію, тобто вказувати джерело, звідки взято матеріал, включно зі сторінкою, на якій він розташований. Ретельне дотримання цього правила дасть змогу уникнути повторного звернення до тих самих праць і зекономить час.

Підбір і опрацювання джерел. Об'єктом вивчення сучасного мовознавства є комунікація або мовленнєва діяльність, яку в широкому сенсі належить трактувати як мовні засоби в процесах породження мовлення та його розуміння, в дискурсі і тексті. Це уможливило звернення лінгвістів до людської мови у різноманітних її виявах. Як результат, увагу фахівців у різних галузях лінгвістики привертають численні

експліцитні та імпліцитні засоби мовного коду (фонеми, морфеми, граматичні категорії, лексеми, словосполучення, речення, тексти; синтагматичні і парадигматичні правила та закономірності організації мовної системи, правила спілкування, імплікації (непрямі висновки), імплікатури (непрямі смисли)), а також елементи інших знакових систем, які взаємодіють з мовою (групи невербальних засобів; інфографіка, що може супроводжувати мовлення (схеми, діаграми, графіки, фотографії, малюнки, аудіо- й відеофрагменти тощо); графічні засоби у писемних текстах (гарнітура, шрифтове виокремлення, розмір букв, їх колір, розташування, спеціальні значки (емоджі) тощо).

Аналізуючи факти мовленнєвої діяльності – вербальні та невербальні компоненти, – мовознавці розглядають їх у синхронії чи діахронії, у статиці чи динаміці, у зв'язках з іншими соціальними феноменами (свідомістю, суспільством, культурою, релігією та ін.), звертаючи увагу на різноманітні чинники, що впливають на їх добір і організацію: вікові, гендерні, соціальні ролі, професійні, психологічні, мовленнєво-фізіологічні, емоційні; мовленнєві особливості та відхилення через травми головного мозку та змінені стани свідомості (афазії, втома, хвороба, молитовний екстаз тощо); обставини комунікації (спілкування побутове, етикетне, наукове, політичне, філософське, релігійне, педагогічне, інтимне); її мету (ділове спілкування, розважальне) та ін. Враховують різні форми реалізації цих засобів (усне спілкування, письмова комунікація); ступінь їх оригінальності (текст авторський, перекладний, більшою чи меншою мірою компілятивний); комунікативна ситуація (час і місце спілкування); кількість мовців; комунікативний шум та багато ін.

Розмаїті компоненти мовленнєвої діяльності надходять до адресатів різними комунікативними каналами – вокальним, візуальним, тактильним, нюховим, смаковим. Це спонукає лінгвістів звертатися до різноманітних типів джерел: усного мовлення (різного роду повідомлення, промови, перекази, виступи, лекції, інтерактивні взаємодії, як наприклад, діалоги, співбесіди, вікторини, уроки та інші конкретні мовленнєві процеси або явища), засобів масової інформації (газети, журнали, телефон, радіо, телебачення, інтернет, носії реклами, наприклад, білборди, електронні стрічки, буклети, листівки), метамоделей (наявні лінгвістичні описи системи певної природної мови або інших знакових систем), опублікованих художніх текстів (прозових, поетичних, драматургічних), перекладів (письмового, усного, в тім числі синхронного), офіційної документації (тексти законів, розпорядження, протоколи дискусій), фольклорних матеріалів, лексикографічних праць, епістолярної творчості, еґодокументів (щоденників, мемуарів, нотаток), рукописної книги (кодексів та їх фрагментів, які містять твори художнього, релігійного, юридичного чи іншого змісту,

написаних від руки), текстів, написаних шрифтом Брайля, численних невербальних знаків, які мовці активно задіюють у комунікативний процес та ін.

Здобувачі можуть працювати й із неопублікованими раніше письмовими й усними джерелами і в такий спосіб упроваджувати в науковий обіг новий фактичний матеріал. У цьому випадку має сенс перевести джерело дослідження в електронну форму й помістити його в додатках до кваліфікаційної роботи або, якщо джерело надто об'ємне, укласти окремий том (суплемент) до неї.

Дібрані з джерел мовні дані, як правило, повинні бути оригінальними, тобто студент має добирати їх власноруч, а не використовувати ті факти мови, які вже виокремив і проаналізував інший дослідник. На зібрані іншими мовні дані можна спиратися лише за умови, якщо їх аналіз становить мету наукової роботи.

Підбираючи джерельний матеріал, потрібно враховувати такі обставини: 1) зібраний матеріал не має бути надто великим, оскільки це може суттєво утруднити опис того мовного факту, який міститься в центрі уваги дослідника, а сам процес збору матеріалу перетворити на вичерпування відром океану; 2) вибірка мовних даних має відображати реальний узус; іншими словами, зібрані мовні факти не можуть спотворювати реальної картини функціонування мови стосовно феномену, який підлягає науковому описові. Це зобов'язує здобувача відповідально поставитися до формування списку джерел дослідження.

Традиційними способами збору матеріалу є ручна обробка письмових текстів, опитування інформантів за різними методиками з подальшим вивченням польових анкет, запис усних текстів у письмовій формі (в тім числі транскрибування), укладання словникових картотек тощо. Потрібно враховувати, що цей процес може займати доволі тривалий час.

Нові інформаційні технології та технічні засоби (комп'ютерні системи, мультимедійні системи, системи зв'язку, пристрої сканування тексту й ефективні програми розшифрування графічної інформації у текстовий формат тощо) суттєво полегшили процес збору мовних даних. Чимало джерел (наприклад, газети, журнали, лексикографічні праці, в тому числі авторські словники, корпуси творів окремих авторів, національні корпуси літературних текстів або ті, що існують лише в такому форматі, як наприклад, блоги, соціальні сторінки, новинні блоки та ін.) мають електронні версії, які функціонують в інформаційних мережах, зокрема в інтернеті, що так само удоступнює використання мовного матеріалу з науково-практичною метою.

5. Правила оформлення кваліфікаційних (магістерських) робіт

5.1. Загальні вимоги до оформлення магістерських робіт

Оформлення магістерських робіт відповідно до Державного стандарту України є важливим етапом узгодження формального боку та змісту наукового дослідження.

При написанні тексту кваліфікаційної (магістерської) роботи слід звернути увагу на стиль викладу:

- зміст роботи повинен відповідати чіткій, логічно витриманій композиції – текст не може зводитися до набору непов'язаних між собою частин;

- думки треба формулювати чітко – належить уникати логічної неузгодженості частин речення, мовної кострубатості, недбалих і неточних формулювань, недоречно вжитих термінів;

- слід дбати про стислість викладу – уникати велемовності: не використовувати занадто довгих речень (сприяє цьому нагромадження зайвих слів, однорідних членів речення, підрядних конструкцій, повторів, другорядних відомостей тощо), які тільки заплутують виклад матеріалу й відволікають від головної думки. При цьому не потрібно впадати в іншу крайність – науковий текст не має бути й занадто ущільненим, формалізованим;

- не користуватися часто вживаними й мало інформативними штампами – їх використання призводить до незграбно-канцелярського викладу, що порушує вимоги наукового стилю;

- не перенасичувати текст термінами і не займатися без потреби термінотворенням – інколи в гонитві за бажанням справити враження глибокої науковості, студенти надуживають спеціальною термінологією або жонглюють новоствореними мудрованими термінами й терміносполученнями, однак цим лише досягають зворотнього ефекту – такий виклад справляє враження не наукового тексту, а «китайської грамоти»;

- власні твердження необхідно теоретично обґрунтовувати й ілюструвати належно підібраним та систематизованим фактичним матеріалом – уникати абстрактного викладу;

- дбати про грамотність – текст наукової роботи має бути ретельно вичитаним на предмет помилок (орфографічних, граматичних, синтаксичних, пунктуаційних) і стильових недоречностей.

Магістерська робота може містити формули, умовні знаки, а також іншомовні слова, які, за відсутності відповідних шрифтів, можна вписувати у текст вручну лише чорним кольором. При цьому щільність вписаного тексту повинна наближатися до щільності основного тексту.

5.2. Вимоги до оформлення текстової частини магістерської роботи

Поле тексту, шрифт, розмір, інтервали. Магістерську роботу подають у формі комп'ютерного видруку на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Для додатків (таблиць, ілюстрацій та ін.) можна також використовувати аркуш іншого формату, наприклад, А3 (297 x 420), який вшивають у роботу разом з іншими сторінками і згинають до розміру аркуша паперу формату А4.

Встановлено такі параметри щодо розташування тексту на сторінці: *поля*: зліва – 30 мм, справа, зверху та знизу – 20 мм; *міжрядковий інтервал* – 1,5 пт. (пункта); шрифт Times New Roman або інший друкарський подібний шрифт класу шрифтів Antiqua; *кегель шрифту* – 14. На одній сторінці тексту міститься 30 рядків по 60–70 знаків у кожному. Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору. Щільність тексту – однакова у всій роботі. Згадані параметри чинні щодо основного тексту наукової роботи. У примітках, таблицях і додатках використовують інші параметри (див. відповідні параграфи).

Титульна сторінка. Першою сторінкою кваліфікаційної (магістерської) роботи є титульна сторінка. На ній вказують назву закладу, де виконано наукове дослідження; найменування факультету; назву катедри; кваліфікаційний рівень роботи (магістерська); повну назву наукової роботи; прізвище, ім'я, по батькові студента, який її виконав; курс, групу, в якій студент вчиться; шифр і назву коду спеціальності (035 – філологія); далі подають вчене звання, прізвище та ініціали наукового керівника; місто і рік виконання наукової роботи. Заголовок роботи пишуть великими літерами, жирним шрифтом. Розмір шрифту при написанні теми роботи має становити 16 пунктів, інші рубрики не виокремлюють і пишуть розміром шрифту 14 пунктів.

Зміна форматів титульної сторінки не припустима з метою стандартизації вимог університету щодо естетичного оформлення початку наукової роботи. Магістрант користується готовим шаблоном, замінюючи базові реквізити на особисті.

Заголовки структурних частин роботи

Заголовки змісту, списку скорочень, вступу, висновків, списків літератури та джерел, додатків. Заголовки змісту, списку скорочень, вступу, висновків, списків джерел і літератури, а також додатків розміщують на початку нового аркуша посередині рядка і пишуть великими літерами жирним шрифтом кеглем 14 пунктів. Абзацний відступ у такому рядку не роблять. Після заголовка пропускають один рядок. Жоден заголовок не закінчується крапкою.

Заголовки розділів і підрозділів. Заголовки розділів наукової роботи оформлюють назагал так само, як і ті, що описані вище, однак при їх написанні необхідно враховувати деякі особливості. Кожен розділ кваліфікаційної студентської роботи

починається з нового аркуша, на якому посередині першого рядка пишуть слово «Розділ». Поруч кирилицею зазначають його порядковий номер (крапку після числа не ставлять). Заголовок розділу розміщують посередині наступного рядка. У заголовках, які є довшими від одного рядка, не роблять переносів слів. Слово «Розділ», як і його назву пишуть великими літерами жирним шрифтом кеглем 14 пт.

Розділ поділяється на підрозділи, які своєю чергою можуть поділятися на дрібніші структурні частини (не бажано, щоб рівнів поділу було більше, ніж чотири). Заголовки підрозділів будь-якого ієрархічного ступеню пишуть жирним шрифтом малими літерами (за винятком першої) кеглем 14 пунктів і розташовують з початку нового рядка з урахуванням абзацного відступу 1 см. Перед такими заголовками пропускають один рядок. Після заголовка підрозділу текст пишуть одразу з нового рядка.

Заголовок підрозділу не може бути розміщений у кінці аркуша – після нього мусить бути принаймні два рядки тексту.

Нумерація сторінок, структурних частин роботи, приміток, таблиць, ілюстрацій, формул, додатків

Нумерація сторінок. Нумерацію сторінок у студентських наукових роботах проставляють арабськими цифрами без жодних знаків поруч чи обабіч. Першою сторінкою наукової роботи є титульна сторінка, яку враховують у загальній нумерації наукової роботи. На титулі номер сторінки не вказують, хоча враховують, що загальна нумерація сторінок у роботі починається з нього. Нумерація сторінок магістерської роботи є наскрізною. Її ведуть, починаючи з другої сторінки зі зазначенням цифри 2 у правому верхньому куті й до останньої сторінки роботи, включно з додатками (виняток становлять додатки, представлені в окремому томі, де ведуть осібну наскрізну нумерацію, так як і в основному тексті роботи, починаючи з другої сторінки із зазначенням цифри 2 у правому верхньому куті).

Нумерація структурних частин роботи. Такі структурні частини студентської наукової роботи, як Зміст, Список скорочень, Вступ, Висновки, Список використаної літератури не мають порядкового номера. Тобто не можна писати: «1. Зміст», або «Розділ 1. Зміст», або «2. Список скорочень». Нумерацію мають розділи та підрозділи разом із дрібнішими структурними частинами останніх – пунктами та підпунктами. Її подають арабськими цифрами, які розташовують до або після відповідних заголовків за чітко визначеними правилами.

Порядковий номер розділу (відповідну арабську цифру) ставлять після слова РОЗДІЛ, наприклад: «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2». Далі з нового рядка пишуть заголовок розділу, який, як уже зазначалося, розташовують під ним посередині рядка. Підрозділи

нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, наприклад: «1.4» (четвертий підрозділ першого розділу), «3.1» (перший підрозділ третього розділу). Після кожної цифри ставлять крапку. У цьому ж рядку після пробілу пишуть заголовок підрозділу. Якщо підрозділ складається з окремих пунктів, кожен із них неодмінно нумерують, наприклад: «1.2.3» (третій пункт другого підрозділу першого розділу), «2.3.2» (другий підпункт третього підрозділу другого розділу). У цьому ж рядку йде заголовок пункту. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти, наприклад: «2.1.2.3» (третій підпункт другого пункту першого підрозділу другого розділу), «3.4.2.1» (перший підпункт другого пункту четвертого підрозділу третього розділу).

Нумерація приміток. Примітки до тексту і таблиць, у яких вказують різну довідкову інформацію, пояснення чи коментарі (наприклад, переклад неусталених в українській гуманітаристиці іншомовних термінів і терміносполучень), нумерують послідовно у межах однієї сторінки. Нумерація приміток, які у студентських кваліфікаційних роботах пишуть унизу сторінки під рискою (так званим сепаратором, що виставляється автоматично) разом із покликами на наукову літературу, роблять за допомогою одного або кількох астерисків «*», залежно від порядкового номера примітки. Наприклад: «*» (перша примітка на сторінці), «**» (друга примітка на сторінці), «***» (третя примітка на сторінці) і т.д.

Нумерація таблиць, ілюстрацій, формул. Таблиці, ілюстрації (фотографії, схеми, графіки, креслення, карти) і формули в науковій роботі необхідно подавати одразу після тексту, де їх згадано вперше, або на наступній сторінці.

Таблиці та ілюстрації, які розміщені на окремих сторінках наукової роботи, додають до загальної нумерації сторінок. Таблицю або креслення, розміри яких більші за формат А4, враховують як одну сторінку й розміщують у відповідних місцях у тексті або в додатках. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставлять крапку. Наприклад: «Таблиця 1.4» (четверта таблиця першого розділу). Якщо в науковій роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку, над нею, у правому верхньому куті, пишуть «Продовження табл.» і вказують її номер. Наприклад: «Продовження табл. 2.1». Крапку після останньої цифри не ставлять.

Ілюстрації позначають скороченим словом «Рис.» (рисунок) і нумерують

послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставлять крапку. Наприклад, «Рис. 1.1» (перший рисунок першого розділу), «Рис. 2.3» (третій рисунок другого розділу). Після цифрового позначення ілюстрації вказують її назву. Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в науковій роботі подано тільки одну ілюстрацію, її нумерують за загальними правилами.

Формули в науковій роботі нумерують послідовно в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номер формули пишуть біля правого поля сторінки на рівні формули в круглих дужках. Наприклад: (1.1) (перша формула в першому розділі), (2.4) (четверта формула в другому розділі).

Нумерація додатків. Додатки у магістерських роботах не є обов'язковими, однак їх наявність суттєво покращує якість виконання роботи. Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної наукової роботи і розташовують в її кінці – після списку літератури або, за наявності, списку джерел. В окремих випадках додатки можна подати у вигляді окремої частини (книги). Підставою для цього може бути, зокрема, великий обсяг допоміжного матеріалу.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і має мати заголовок, який друкують угорі посередині сторінки 14 кеглем жирним шрифтом малими літерами за винятком першої. Такий заголовок розташовують у наступному рядку після вказівки на порядковий номер додатка, яким, як уже зазначалося, є велика літера української абетки.

Додатки, що є доповненням до наукової роботи, треба позначати послідовно великими літерами української абетки. Напр.: ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б і т.д. Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи і підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У такому випадку спочатку вказують позначення додатка (літера), а потім після пробілу його номер. Напр.: ДОДАТОК А.1. (перший розділ Додатка А), ДОДАТОК А.3 (третій розділ Додатка А). Підрозділи відповідних додатків також позначають цифрами. Напр.: ДОДАТОК Г.2.4 (четвертий підрозділ другого розділу Додатка Г). Перед і після цифр, які використовують у нумерації додатків, ставлять крапку. Після буквенного або буквенно-цифрового позначення додатка з великої літери слідує його назва.

Загальні вимоги до абзаців. Загальні вимоги до виокремлення абзаців у кваліфікаційній роботі такі: кожен абзац починається відступом 1 см, який виставляють

автоматично при налаштуваннях параметрів сторінки (для абзацного відступу не використовувати табуляцію та пробіли); між абзацами не слід робити додаткових інтервалів; в абзаці, як правило, має бути більше, ніж одне речення. Не роблять абзацні відступи на титульному аркуші, при виокремленні структурних частин наукової роботи (позначають словами «ЗМІСТ», «ВСТУП», «СПИСОК СКОРОЧЕНЬ», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ», «СПИСОК ДОВІДКОВИХ ВИДАНЬ», «СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОСЛІДЖЕННЯ», «ДОДАТКИ»), а також при записі назв розділів.

Використання курсиву та жирного шрифту. Для виокремлення деяких фрагментів тексту у студентському науковому дослідженні використовують курсив і жирний шрифт. *Курсив* застосовують у випадку: 1) написання слів і словосполучень іншою абеткою (так звані варваризми), наприклад: *ad fontes, ab ovo, nota bene, sic, langue, parole, harax legomenon* та ін.;

2) курсивом подають ілюстративний матеріал. При цьому виокремлені курсивом слова або словосполучення не виділяють додатково жирним шрифтом, не підкреслюють і не беруть у лапки. Пунктуаційні знаки, які слідує за такими словами, курсивом не пишуть. *Жирний шрифт* використовують: 1) на титульному аркуші в назві наукової роботи; при виокремленні структурних частин кваліфікаційної роботи та в написанні їх заголовків; 2) якщо в такий спосіб виділено окремі лексеми (фонемі, морфемі та ін.) в цитованому матеріалі (стосується прямих цитат); 3) для виокремлення важливих для аналізу місць в ілюстративному матеріалі. Допускається використання жирного курсиву.

Інші способи виділення мовного матеріалу, як наприклад, підкреслення та розрядка, виділення кольором, у кваліфікаційних наукових роботах не використовують.

5.3. Поклики на довідковий матеріал і джерела дослідження. При написанні тексту наукової роботи може виникнути необхідність послатися на довідковий матеріал, наявний на інших його сторінках. Залежно від типу довідкового матеріалу, такі посилання потрібно оформлювати по-різному.

Поклики на ілюстрації. Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації із зазначенням сторінки, на якій вона розміщена. При цьому використовують слово «рисунок», яке пишуть з малої літери скорочено: «рис. 2.4». Сторінку вказують у круглих дужках. Наприклад: «Як показано на рис. 2.4 (с. 22), ...». У повторних посиланнях на ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. рис. 3.5».

Поклики на таблиці. У тексті наукової роботи мають бути посилання на всі наведені в ньому таблиці. При цьому слово «таблиця» пишуть з малої літери скорочено – «табл.», а сторінку, на якій вона розташована, вказують у круглих дужках. Наприклад: «Згідно з результатами, наведеними в табл. 3.5 (с. 74), ...». У повторних посиланнях на таблиці потрібно вказувати скорочено слово «дивись» (див.), наприклад: «див. табл. 4.1».

Поклики на додатки. Поклики на додатки оформлюють відповідно до типу посилання. Якщо студент робить поклик на один із додатків загалом, то вказує його порядковий номер разом зі словом «Додаток». Наприклад: «Більше прикладів використання зооморфної метафори в прозових текстах Івана Франка наведено в Додатку А». Якщо у тексті кваліфікаційного дослідження необхідно відіслати до матеріалів, представлених одразу в кількох додатках, вказуючи кожен із них потрібно писати слово «Додаток». Наприклад: «Вербальне та невербальне представлення концепту ГНІВ у художньому дискурсі М. Матіос наведено відповідно в Додатку А та Додатку Б»; «Результати асоціативного експерименту представлено в Додатку Д». За необхідності послатися на якийсь із підрозділів того чи іншого Додатку, належить його точно ідентифікувати. Наприклад: «Приклади функціонування лексеми радість у складі фразеологічних одиниць української мови подано в Додатку С.3.2».

Поклики на використану літературу. У кваліфікаційній (магістерській) роботі студенти мають робити покликання на наукову літературу та джерела, відомості з яких наведено у тексті магістерського дослідження. Поклик в основній частині наукової роботи повинен фігурувати щоразу, коли автор наукової роботи цитує, парафразує або наводить думку іншого автора, певний документ або відомості з нього, те чи інше джерело тощо. Такі поклики дають можливість відшукати відповідні матеріали й перевірити достовірність інформації, поданої студентом. Тому в них необхідно вказувати точну сторінку (сторінки) використаного матеріалу. Покликатися треба на достовірні видання публікацій. Здебільшого ними є останні, доопрацьовані, видання. На більш ранні публікації доцільно робити поклики у тих випадках, коли в них розміщено матеріал, який не внесено до останнього видання.

Посилання на публікації в тексті роботи можна робити двома способами.

Перший варіант покликів: підрядкові поклики внизу сторінки. Вказівку на поклик у тексті наукової роботи роблять шляхом проставляння порядкового номера у верхній частині рядка після останнього слова або цитати разом із належними до неї дужками та лапками, але перед пунктуаційним знаком (комою, крапкою, крапкою з комою та ін.). Пробіл до і після такої цифри-номера в тексті наукової роботи не ставлять. Номери

покликів у тексті студентської наукової роботи від її початку й до кінця є наскрізними, тобто цифри проставляють підряд від вступу й до висновків. Вони мають збігатися з номером бібліографічної довідки, яку наводять унизу сторінки під сепаратором, де подають також примітки, з якими поклики чергуються в порядку, визначеному логікою викладу матеріалу. Як і примітки, бібліографічні довідки (поклики) мають бути розміщені на тих самих сторінках, на яких роблять посилання на них у тексті наукового дослідження.

Бібліографічну нотатку наводять через пробіл після присвоєного їй порядкового номера, проставленого вгорі рядка. Її пишуть, як і основний текст, з абзацного відступу 1 см з великої літери звичайним кеглем 11 пт через мінімальний міжрядковий інтервал. Між різними покликами відступи не роблять. Наприклад:

27 Яворська Г.М. Звучання болю (українські та польські паралелі та розходження) // Магістр гра слова. ЛуцькЖ Твердиня, 2009. С. 409–421.

28 Wierzbicka A. Is pain a human universal? A cross-linguistic and cross-cultural perspective of pain // Emotion Review. 2012. Vol. 4. No. 3. P. 310.

У поклику наводять бібліографічні дані про публікацію, які оформляють так само, як і позиції у списку використаної літератури, за одним винятком – у разі наведення реквізитів видання в посиланнях, вказують сторінку, на якій наявний цитований матеріал, а у списку використаної літератури зазначають загальну кількість сторінок, що має використана наукова праця (стаття, монографія, словник та ін.). У тексті роботи здобувач може посилатися на всю книгу (монографію, збірник, періодичне видання тощо), а не на окремі сторінки чи розділ з неї, тоді він повинен вказувати загальну кількість сторінок у цьому виданні.

Другий варіант покликів: у квадратних дужках у тексті роботи. Після цитованого матеріалу ставлять квадратні дужки, всередині яких по чергово через кому записують вагому для ідентифікації праці інформацію:

- номер цитованого видання в бібліографічному списку до роботи (Списку використаної літератури);
- номер тому, якщо це періодичне видання (вказують римськими цифрами);
- номер сторінки (сторінок), з якої взято матеріал із зазначенням слова «сторінка», яке пишуть скорочено – «с.».

Наприклад: [5, с. 92] – це означає, що цитата взята з 92 сторінки п'ятої праці у списку використаної літератури; [32, с. 12-24] – цитований матеріал розташовано на сторінках 12-24 тридцять другої позиції у списку праці. Якщо подібну думку висловлюють декілька авторів, у квадратних дужках через крапку з комою наводять

номери цитованих публікацій і вказують відповідні сторінки. Наприклад, [4, с. 12; 25, с. 15; 44, с. 141-142].

При посиланні на всю працю, наводять лише її порядковий номер у списку наукової літератури. Наприклад, [12]. Якщо посилання роблять на декілька праць, у яких висвітлюють порушене у студентській роботі питання, їх перелічують у квадратних дужках через крапку з комою. Для видань, які в бібліографічному списку розташовані підряд, вказують першу й останню праці, які пишуть через коротке тире без пробілів обабіч. Наприклад, [3; 14; 72-74; 112]. Поклик на багатотомне видання вимагає такого типу посилань: [17, т. III, с. 54], тобто матеріал взято з 54 сторінки третього тому сімнадцятого у списку наукової літератури джерела. Якщо у виданні є і том, і випуск (число), останні пишуть арабськими літерами через косу риску після зазначення тому без пропусків: [17, IV/22, с. 48].

Різновидом другого варіанту запису покликів у тексті магістерської роботи є вказівка на прізвище автора (авторів) праці замість поклику на її порядковий номер у бібліографічному списку до роботи. Окрім сторінок, на яких міститься цитований текст, тут треба вказувати також рік видання праці, що може супроводжуватися малою кириличною літерою, яка вказує на те, що у списку використаної літератури є декілька праць одного автора, опублікованих того ж року. Таку літеру пишуть поруч із роком без пробілу. Наприклад, [Солощук 2006а; 2006б], [Lehrer 2012а; 2012б]. Згадану буквенну ідентифікацію роблять, відповідно, й у бібліографічному списку.

Між прізвищем і роком розділовий знак не ставиться. Українською мовою прізвище автора у поклику не транслітерується, втім числі у випадку, коли праці одного автора, на які посилається магістрант, опубліковані різними мовами. Посилаючись на декілька праць одного автора різних років, останні належить вказувати через крапку з комою. Прізвище (прізвища) при цьому подається тільки один раз, порівняймо: [Lacoff 2006; 2009]. Після зазначення року, за потреби, наводять сторінку або сторінки цитованого матеріалу, наприклад: [Bartminski 1995, p. 178; 1999, p. 211]; [Zlatev 2001a; 2002].

Назви праць без зазначення авторства у вихідних даних або назви збірок статей скорочують до двох-трьох перших слів, після яких ставлять три крапки і зазначають рік видання. Наприклад, видання «*New Trends in Conceptual Representation: Challenges to Piagets Theory? / Ed. Ellin Kofsky Scholnick. Hillsdale, NJ, 1983*» записують у такий спосіб: [New Trends... 1983].

Багатослівні (три- і більшеслівні) назви періодичних і серійних видань, а також назви лексикографічних праць скорочують зазвичай за допомогою абревіатур, хоча

можна застосовувати інші способи скорочення. Розшифрування таких абревіатур належить подати у списку скорочень, який наводять після змісту наукової роботи. Наприклад:

Гр – Грінченко В. Д. Словарь української мови

ЗНТШ – Записки Наукового Товариства ім. Шевченка СС – Словник синонімів української мови

СУМ – Словник української мови в 11 т. HUS – Harvard Ukrainian Studies

WSJ – Wiener slavistisches Jahrbuch

Посилання на такі, скорочені за допомогою абревіатур, періодичні, серійні та багатотомні видання у тексті магістерської роботи виглядатиме так: [СУМ, т. IV, с. 146]. Якщо назва коротка, її наводять повністю, порівняймо: [Język a kultura, t. XII, s. 81].

Приклади текстів із покликами на наукову літературу:

У цьому випадку наводять:

- прізвище автора наукової праці або, якщо це збірка праць, серійне видання чи лексикографічна праця, її повну чи скорочену назву або абревіатуру;
- рік видання; у випадку, якщо в студентському науковому дослідженні зацитовано декілька праць одного автора, написаних у один рік, поруч із ним вказують літеру- ідентифікатор кириличної абетки;
- номер тому, якщо це періодичне видання (вказують римськими цифрами), номер випуску (вказують арабськими цифрами через косу риску після номера тому);
- номер сторінки (сторінок), з якої взято матеріал (не вказують, якщо студент покликається на всю працю).

Поклики на джерела дослідження. Магістерську (кваліфікаційну) роботу пишуть, як правило, на мовному фактичному матеріалі. У тексті наукової роботи поклики на джерела дослідження можна подавати у круглих дужках «()» одразу після відповідного фрагменту тексту. Наприклад: *Однотонність щоденного тривання змушувала працювати уяву; однак її німічні потуги видавалися занадто жалюгідними, якщо колесо фортуни і далі продовжувало крутитися безнадійно далеко і нещадно скупо* (Матіос, 2001, с. 148). Інформація, яку подано в дужках, має точно вказувати на джерело дослідження (видання, рукописний текст тощо) і сторінку, на якій розміщено цитований матеріал.

При цьому допускаються також скорочення, що можуть мати вигляд: 1) абревіатури (перші літери назви джерела, наприклад, ЧПЖ (тобто «Чотири пори життя»), СУМ (Словник української мови: в 11 т.), СФУМ (Словник фразеологізмів

української мови), УМСС (Український молодіжний сленг сьогодні) або перші літери імені та прізвища автора, наприклад, ЛК – Ліна Костенко); 2) порядкового номера римських цифр, які відповідно до Списку джерел дослідження вказують на конкретний твір українських або іноземних авторів. Другою обов'язковою умовою коректного оформлення поклику на джерельний матеріал є вказівка на сторінку, на якій розміщено цитований мовний матеріал.

5.4. Загальні вимоги до цитування

Для критичного аналізу мовного матеріалу або для підтвердження чи розширення власних тверджень і аргументів треба наводити цитати з авторитетних джерел – праць учених (монографій, статей, оглядів, рецензій і т.д.), лексикографічних праць, довідкової літератури та ін. Студент повинен вміти доречно і влучно використовувати цитати та робити поклики на них. Цитати з іншомовних видань перекладають українською мовою.

Цитата – порівняно короткий уривок із опублікованого твору, що становить дослівне відтворення чужого мовлення. Цитати використовують зі вказівкою на їхні межі, обов'язковим посиланням на автора та джерело цитування. За цих умов цитування не є плагіатом.

Одним із основних правил цитування в наукових роботах є те, що воно не може бути надлишковим чи недостатнім, оскільки те й інше знижує рівень наукової роботи. Обсяг цитованого матеріалу не повинен перевищувати 20% від загального обсягу текстової частини. Цитування полягає в точній передачі чужого мовлення, яке складається з логічно закінченого текстового фрагменту. Текст цитати наводять у лапках у тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зі збереженням авторського написання. Бажано не скорочувати текст цитованого матеріалу, тобто не вилучати з цитат окремих слів чи фраз, а подавати його повністю. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Якщо потреба скоротити цитату все ж виникає (пропустити непотрібні для цитування слова), на місці пропущеного тексту необхідно поставити три крапки, розмістивши їх у квадратних дужках. Пропуски фрагментів тексту цитованого матеріалу можна робити лише за тієї умови, що це не спотворить змісту цитати.

Якщо автор магістерської роботи, наводячи цитату, має потребу виокремити в ній деякі слова графічно (у цьому випадку застосовують курсив або жирний шрифт), то після них роблять спеціальне застереження, в якому вказують на привнесене здобувачем написання. Для цього після виокремленого слова чи сполучення слів

у круглих дужках пишуть слова «виокремлення моє», далі ставлять тире, після якого курсивом вказують ініціали (перші літери імені та прізвища) студента. Так само, в дужках, свої ініціали пише автор, якщо має необхідність уточнити щось у цитованому матеріалі. У цьому випадку ініціали розташовують після належного, на його думку, формулювання тексту без вказівки на авторство цього уточнення.

У тексті наукової роботи твердження інших авторів можуть також використовувати шляхом *непрямого цитування*, тобто їх переказу своїми словами. При цьому потрібно бути дуже точним у викладенні думок автора й коректним в оцінюванні результатів його дослідження. Посилання на наукову літературу, з якої взято вільно переказаний студентом текст, роблять із пояснювальним словом «Дивись», що записують скорочено («Див.»), після якого подано точний бібліографічний опис джерела.

У ролі предиката можуть виступати слова: *стверджувати, зауважувати, відзначати, визначати, зазначати, наголошувати, підкреслювати, акцентувати, констатувати, аргу-ментувати* та ін., а також конструкції, як наприклад: *на думку вчених, за спостереженням автора, як свідчать дослідження колективу авторів польської школи етнолінгвістики, за результатами асоціативного експерименту, на підставі лексикографічних даних* і под. Іноді виправдане використання слів-кваліфікаторів на кшталт: *переконливо, слушно, доречно, влучно, справедливо, компетентно, аргументовано, критично, непереконливо, недоречно, сумнівно*, наприклад: автор влучно ілюструє свої слова мовними даними, мовознавець критично оцінює результати попередніх досліджень, лінгвіст слушно критикує концепцію, наведені дані є непереконливими тощо. Однак це треба робити обережно і з усвідомленням того, що науковий стиль мовлення передбачає безпристрасність, неупередженість і незаангажованість.

Кожна цитата має обов'язково супроводжуватися посиланням на джерело, яке роблять, як зазначалося, або в квадратних дужках, або внизу сторінки під сепаратором. В останньому випадку публікацію оформлюють згідно з правилами бібліографічного опису друкованих праць. Повторне цитування матеріалу у примітці за тією ж працею, яке при цьому не розширюється зверненням до іншого матеріалу, позначається словами «Там само» або *Ibid.*, якщо текст написаний латинкою.

5.5. Вимоги до оформлення джерел дослідження

Список джерел дослідження є елементом наукового апарату, який містить бібліографічні описи джерельного матеріалу і розміщується після висновків.

За наявності великої кількості різномірних джерел, що піддаються систематизації,

їх рекомендовано ділити за типом, наприклад: опубліковані тексти (серед останніх можна виділити художні твори, публікації в періодичних виданнях, публіцистику, еґо-документи (листування, спогади, щоденники), офіційні документи, архівні матеріали, візуальні джерела тощо), неопубліковані тексти (рукописи), аудіозаписи, візуальні джерела та інше. Оформлюють такі джерела за рубриками, наприклад: I. Художні твори, II. Періодика, III. Публіцистика і т. д.

Вимогою укладання списку опублікованих джерел є їх однотипне оформлення та до- тримання чинного державного стандарту на бібліографічний опис творів друку з обов'язковим наведенням повних назв праць. Бібліографічний опис джерельного матеріалу укладають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, не скорочуючи назв.

Список джерел дослідження можна оформлювати одним із таких способів:

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків (спочатку подають джерела, написані кирилицею, далі – латинкою, згодом – іншими абетками);
- в абетковому порядку мов (за принципом єдиної графічної основи – кириличної, латинської тощо); у хронологічному порядку;
- за жанровим принципом (наприклад, фольклорні тексти, лексикографічні праці, поезії, художні твори тощо).

6. Захист і оцінювання кваліфікаційної (магістерської) роботи

6.1. Підготовка до захисту

Після написання роботи здобувач повинен перевірити усі цитати, посилання, точність указаних статистичних даних тощо, а також уважно прочитати текст на предмет правильності (у тексті магістерської роботи недопустимі мовні помилки – орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні, пунктуаційні).

Після того, як керівник перевірів роботу й уніс в неї свої рекомендації, магістрант повинен її передрукувати і ще раз вичитати.

Переплетений паперовий варіант магістерської роботи із власноручним підписом здобувач повинен у визначений термін здати на катедру загального мовознавства, а також надіслати електронний варіант кваліфікаційної роботи у форматі *pdf* на електронну адресу катедри.

Для запобігання плагіату і дотримання принципів академічної доброчесності магістерські роботи перевіряють на оригінальність за допомогою відповідних систем.

Перевірку робіт щодо наявності плагіату здійснює завідувач катедри. Технічну

перевірку магістерських робіт на наявність плагіату проводить відповідальна особа на філологічному факультеті. Результати перевірки подаються на кожну кваліфікаційну роботу у вигляді Звітів подібності. Науковий керівник заповнює Протокол аналізу звіту подібності, у якому подає висновок щодо допуску магістерської роботи до захисту.

Науковий керівник дає відгук на роботу, у якому зазначає, чи робота виконана на належному рівні, відповідно до вимог і чи може бути рекомендована до захисту перед ЕК. Відгук науковий керівник дає після перевірки роботи на оригінальність кваліфікаційної праці здобувача в антиплагіатній системі. У разі виявлення у роботі плагіату науковий керівник вносить пропозиції стосовно недопуску роботи до захисту. Рішення про допуск (не допуск) роботи до захисту ухвалюється на засіданні випускової катедри. З метою з'ясування стану готовності та якості виконання роботи на кафедрі проводиться попередній захист магістерської роботи. Відгук наукового керівника із висновком щодо допуску роботи до захисту, а також рішення катедри стосовно допуску магістерської роботи до захисту повинні бути оформлені на бланку Подання голові ЕК (Додаток Б).

За 10 днів до встановленої дати захисту кваліфікаційні (магістерські) роботи оприлюднюються на офіційному веб-сайті філологічного факультету.

До ЕК подається готова магістерська робота, а також Завдання на кваліфікаційну роботу (Додаток А), Подання голові екзаменаційної комісії на кваліфікаційну роботу, рецензія на роботу, копії друківаних статей студента за темою роботи (за наявності).

Рецензії на магістерські роботи дають кваліфіковані фахівці з науковим ступенем та/або вченим званням. Рецензія складається в довільній формі.

6.2. Порядок публічного захисту кваліфікаційних (магістерських) робіт

Публічний захист магістерських робіт студентів відбувається на засіданні ЕК у присутності наукових керівників та рецензентів.

Порядок захисту магістерської роботи на ЕК:

- представлення студента;
- доповідь (з демонстрацією презентації) магістранта (на представлення основних результатів магістерського дослідження рекомендіємо 7–10 хвилин);
- відповіді на запитання членів ЕК;
- виступ керівника або представлення його відгуку;
- виступ рецензента або представлення його рецензії;
- відповіді здобувача на зауваження рецензента і заключне слово здобувача;
- обговорення та оцінювання членами ЕК магістерської роботи та захисту її

студентом;

- оголошення рішення ЕК (після заслуховування захистів усіх магістрантів).

Для захисту роботи перед ЕК здобувач повинен підготувати доповідь і презентацію.

Доповідь має бути стислою, інформативною, структурованою. Належить:

- наголосити на актуальності досліджуваної проблеми,
- вказати мету та завдання дослідження,
- використані наукові методи,
- коротко викласти результати дослідження та висновки,
- наголосити на новизні результатів.

У доповіді корисно вдаватися до такого прийому, як звернення до учасників засідання: *зверніть увагу на..., таким чином ..., з викладеного вище видно, що...* і под. Виступаючи, дотримуйтеся норм наукового етикету. Почати свою доповідь варто із звертання до присутніх (Наприклад: *Вельмишановний пане голово! Шановні члени Екзаменаційної комісії! Шановні викладачі та всі присутні! До вашої уваги пропонуємо магістерську роботу на тему...*).

Мовлення магістранта під час захисту має бути чітким, розбірливим і виразним, спокійним із виваженими темпом, гучністю й інтонацією. Поспішне чи квапливе, надто тихе, нерозбірливе суттєво погіршує якість виступу. У виступі не варто подавати розлогіх міркувань або громіздких прикладів, оскільки їх важко сприймати на слух.

Відповіді на запитання повинні бути стислими, чіткими та добре аргументованими.

Якщо доцільні поклики на текст роботи, їх треба обов'язково робити.

Здобувач на захисті кваліфікаційної (магістерської) роботи повинен показати глибину знань в обраній темі, уміння аргументовано захищати свої погляди, виявити культуру мовлення й навички ведення наукової дискусії.

У **презентації** обов'язково треба подати:

- мету, завдання, методи дослідження;
- джерельну базу роботи;
- отримані результати;
- висновки.

Презентація має бути органічно пов'язана з виступом.

Ураховуючи час 7–10 хв, відведений на представлення кваліфікаційної роботи на її захисті, кількість слайдів варто обмежити. Презентаційні матеріали мають бути викладені лаконічно й чітко. Для доброго сприймання матеріалів оформлювати їх варто

достатньо стримано, без використання занадто яскравих кольорів, зайвих символів і анімаційних ефектів. Розміри шрифтів у заголовках і основному тексті презентаційних матеріалів мають бути відповідними для їх легкого сприйняття членами ЕК.

Обов'язково необхідно провести репетицію презентації вдома, відповідно узгодити її з виступом. Усю техніку безпосередньо перед захистом обов'язково потрібно протестувати.

Програми для створення презентацій: *Keynote, MS Power Point, Canva pro, Prezi* та ін.

У **заключному слові** магістрант дає відповіді на зауваження рецензента, членів ЕК, пояснює ті моменти та положення роботи, стосовно яких були висловлені критичні зауваження (якщо вони не були достатньо висвітлені під час доповіді та відповідей на питання).

6.3. Оцінювання магістерської роботи

Рішення ЕК щодо оцінювання магістерської роботи та її захисту ухвалюють на закритому обговоренні. Під час оцінювання комісія враховує якість роботи, доповідь студента, його відповіді на питання та зауваження рецензента під час захисту. Оцінки виставляє кожен член комісії, а голова підсумовує їх.

Відповідно до Положення про екзаменаційну комісію у Львівському національному університеті імені Івана Франка, повторний захист кваліфікаційної (магістерської) роботи з метою підвищення оцінки заборонено. У випадку, якщо захист роботи визначається незадовільним, ЕК ухвалює рішення про повторний захист роботи з доопрацюванням або написання роботи на нову тему, визначену катедрою.

Неатестовані магістранти мають право на повторну атестацію в наступний термін роботи ЕК протягом трьох років після закінчення здобувачем Університету на загальних підставах.

При оцінюванні магістерської роботи виходять з того, що здобувач повинен *вміти*:

- формулювати мету і завдання дослідження;
- складати план дослідження;
- здійснювати бібліографічний пошук (зокрема, із застосуванням сучасних інформаційних технологій);
- збирати й систематизувати мовні/мовленнєві/комунікативні одинці та засоби;
- застосовувати загальнонаукові та лінгвістичні методи дослідження;
- інтерпретувати та структурувати джерельний матеріал з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно

опрацьованих даних;

- оформляти результати дослідження відповідно до вимог;
- презентувати результати дослідження;
- провадити наукову дискусію.

При оцінюванні магістерської роботи береться до уваги її теоретичний рівень, наукова новизна, практичне значення, уміння студента вести дискусію, аргументовано захищати положення роботи, висновки, концепцію роботи, дотримання принципів академічної доброчесності.

Критерії оцінювання кваліфікаційної (магістерської) роботи

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Актуальність теми, новизна результатів дослідження	10
Якість і кількість опрацьованої наукової літератури	5
Кількість і якість досліджуваного фактичного матеріалу	5
Рівень викладу теоретичних аспектів	10
Рівень проведення аналітичного дослідження, доцільність використання методів	15
Уміння робити самостійні висновки, практичне значення отриманих результатів	10
Якість оформлення кваліфікаційної роботи, грамотність	5
Уміння користуватися науковим апаратом (цитування, поклики, оформлення списку використаної літератури)	5
Уміння стисло, послідовно, логічно викласти суть і результати дослідження	15
Аргументовані відповіді на питання, уміння вести наукову дискусію, культура мовлення	15
Якість презентації	5
Разом	100

Шкала оцінювання: ЗВО, національна та ECTS

Оцінка ЄКТС	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		
		Екзамен, диференційований залік		Залік
A	90-100	5	відмінно	зараховано
B	81-89	4	дуже добре	
C	71-80		добре	
D	61-70	3	задовільно	
E	51-60		достатньо	
FX	21-50	2	незадовільно	не зараховано
F	0-20	2	незадовільно (без права перездачі)	не зараховано (без права перездачі)

7. Список використаної літератури

1. Артемчук Г.І, Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: Навчальний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. К.: Форум, 2000. 271 с.
2. Асіїв Л.В., Купчинська З.О. Методичні рекомендації щодо виконання, оформлення та захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література (освітня програма «Українська мова та література»). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 43 с.
3. Горошкіна О.М., Нікітіна А.В., Попова Л.О. Магістерська робота: від задуму до захисту. Методичний путівник. Луганськ, 2004. 21 с.
4. Єрмоленко С. Я. Науковий стиль // Українська мова: енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. 3-є вид., зі змін, і доп. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. С. 421-422.
5. Колоїз Ж. В. Науковий стиль української мови: практикум. Кривий Ріг: КДПУ, 2017. 114 с
6. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: https://snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Methods_2019-Final.pdf
7. Методичні рекомендації щодо підготовки та редагування бібліографічних посібників у виданнях: метод. рекомендації / уклад.: П. М. Сенько, О. М. Устіннікова. Київ: Книжкова палата України, 2016. 40 с.
8. Методичні рекомендації щодо оформлення бібліографічного опису використаних джерел та References (з урахуванням національного стандарту України ДСТУ 8302:2015) / авт.-упоряд. В. М. Головчак, Л. М. Слободян, В. Д. Яремко. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021. 16 с. URL: <https://kc.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/11/2021/02/bibliographic-description.pdf>
9. Національний стандарт України. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ: УкрНДНЦ, 2016. 16 с.
10. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С. О. Довгий, В. О. Жаров, В. О. Зайчук та ін. Київ: Форум, 2002. 319 с.
11. Положення про забезпечення академічної доброчесності у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Львів, 2019. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/reg_academic_virtue.pdf

12. Положення про екзаменаційну комісію у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Львів, 2016. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/reg_exam-comission.pdf
13. Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Львів, 2018. URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/S22C-6e18062115060-1.pdf>
14. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993, №3792-XII.
15. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848- VIII.
16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.
17. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти. Київ: Вид.центр КНІУ, 2003. 120 с.
18. Технології добросовісного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 31 липня – 10 вересня 2023 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 276 с.
19. Ясіновська О. Наукова робота студентів-лінгвістів: навчально-методичний посібник. вид. 2-е, виправлене і доповнене. Львів: ЛНУ імені І.Франка, 2022. 356 с.
20. Chen, W., Liang, W.Y., and Liang, D. Artificial intelligence in education: A review of the literature // Educational Technology Research and Development. 2020. Vol 68, № 1. P. 65–83.
21. How Artificial Intelligence (AI) is transforming education: 8 cutting-edge applications // West Agile Lab. 2022. URL: <https://www.westagilelabs.com/blog/8-applications-of-artificial-intelligence-in-education/> (дата звернення 04.07.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Факультет _____

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Галузь знань _____

(шифр і назва)

Спеціальність (спеціалізація) _____

(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

20 ____ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Керівник роботи

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені Вченою радою факультету від “ _____ ” _____ 20 __ року №

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до

роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИНаправляється здобувач _____ до захисту кваліфікаційної роботи
(прізвище та ініціали)

Галузь знань _____

Спеціальність (спеціалізація) _____
(шифр і назва спеціальності (спеціалізації))на тему _____
(назва теми)

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____ "_____" _____ 20__ року
(підпис) (прізвище та ініціали)**Довідка про успішність**_____
(прізвище та ініціали студента/тки)
за період навчання на філологічному факультеті з 20__ року до 20__ року повністю виконав(ла) навчальний план за спеціальністю (спеціалізацією) _____

з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно _____%, добре _____%, задовільно _____%;
шкалою ECTS: A _____%; B _____%; C _____%; D _____%; E _____%.Секретар факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)**Висновок керівника кваліфікаційної роботи**

Студент (ка) _____

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

"_____" _____ 20__ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута.

Студент(ка) _____
(прізвище та ініціали)

допускається до захисту кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____
(назва)

(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 20__ року